

(translated from English to Polish)

VII/14. Biological Diversity and Tourism and Annexed Guidelines on Biodiversity and Tourism Development

VII/14. Różnorodność biologiczna i turystyka

Konferencja Stron

1. *Przyjmuje* Wytyczne w sprawie Różnorodności Biologicznej i Rozwoju Turystyki, zawarte w aneksie do niniejszej decyzji;
2. *Uznając*, iż zrównoważona turystyka może przynieść znaczące korzyści dla ochrony różnorodności biologicznej, *odnotowuje*, że Wytyczne są dobrowolne i stwarzają szereg możliwości dla władz lokalnych, regionalnych i krajowych, społeczności tubylczych i lokalnych oraz innych zainteresowanych podmiotów w zarządzaniu działalnością turystyczną w sposób zrównoważony pod względem ekologicznym, gospodarczym i społecznym;
3. *Uznając*, że niniejsze wytyczne międzynarodowe mają szeroki zakres stosowania i są adresowane do szerokiego kręgu odbiorców, mając na względzie zwiększenie zrozumiałości Wytycznych oraz ułatwienie ich szczegółowego zrozumienia i wdrożenia przez Stronę, a także zidentyfikowanie i zwrócenie się do konkretnych zainteresowanych podmiotów, *zwraca się* do Sekretarza Wykonawczego o:
 - (a) opracowanie podręcznika użytkownika, list kontrolnych oraz, na podstawie zdobytego doświadczenia, w tym wkładu społeczności tubylczych i lokalnych, przygotowanie i opublikowanie udoskonalonego i przyjaznego dla użytkownika podstawowego zbioru poprawionych, dobrowolnych wytycznych;
 - (b) przygotowanie słownika i definicji terminów stosowanych w Wytycznych;
 - (c) promowanie wykorzystywania systemu wymiany informacji w celu zbierania i rozpowszechniania informacji dotyczących:

- (i) konkretnych przykładowych opracowań dotyczących wdrażania Wytycznych, odwołujących się w jaśniejszy sposób do wykorzystywania i stosowania konkretnych narzędzi analitycznych zarządzania; a także
- (ii) najlepszych praktyk, zdobytych doświadczeń i przykładowych opracowań dotyczących zaangażowania społeczności tubylczych i lokalnych prowadzących tradycyjny tryb życia w działaniach i przedsięwzięciach związanych ze zrównoważoną turystyką i ekoturystyką;

4. *Świadoma*, iż Wytyczne powinny uznawać i mają respektować prawa społeczności tubylczych i lokalnych, zgodnie z postanowieniami Konwencji;

5. *Odwołuje się* do art. 8 (j) Konwencji i związanych z nim postanowień oraz *podkreśla*, że Wytyczne w sprawie Różnorodności Biologicznej i Rozwoju Turystyki powinny być spójne z Dobrowolnymi Wytycznymi Akwe:Kon w sprawie Przeprowadzania Ocen Oddziaływań Kulturowych, Środowiskowych i Społecznych dla Przedsięwzięć Planowanych do Realizacji w Miejscach Świętych oraz na Ziemiach i Wodach Tradycyjnie Zajmowanych lub Użytkowanych przez Społeczności Tubylcze i Lokalne albo Mogących na nie Oddziaływać;

6. *Występuje* do Stron, Rządów i właściwych organizacji o realizację projektów pilotażowych, również w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, nakreślonych na Światowym Szczycie w sprawie Zrównoważonego Rozwoju, w celu sprawdzenia stosowalności Wytycznych, zrozumienia ich praktycznych konsekwencji i pozyskania informacji o ich efektywności (np. przez system wymiany informacji);

7. *Zachęca* Strony, Rządy i właściwe organizacje do ustanowienia systemów monitoringu i sprawozdawczości, opartych na właściwych wskaźnikach, w celu oceny stosowalności i stanu wdrażania Wytycznych;

8. *Występuje* do Stron, Rządów i właściwych organizacji o zapewnienie społecznościom tubylczym i lokalnym budowania potencjału i środków finansowych

wspierających ich aktywny udział w tworzeniu polityki dotyczącej turystyki, planowaniu rozwoju, rozwoju produktów i zarządzania nimi, o których mowa w Wytycznych, a także *występuje* do organizacji pozarządowych o dalsze i zwiększone zaangażowanie w działaniach przyczyniających się do efektywnego tworzenia polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju turystyki;

9. W świetle współpracy między Konwencją o różnorodności biologicznej, Programem Środowiskowym Narodów Zjednoczonych oraz Organizacją Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury, *występuje* do Światowej Organizacji Turystyki, Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju, Programu Środowiskowego Narodów Zjednoczonych, Banku Światowego, Światowej Organizacji Handlu, regionalnych banków rozwojowych i innych właściwych organizacji międzynarodowych o:

(a) uwzględnienie niniejszych Wytycznych w podejmowanych przez nie działaniach;

(b) zapewnienie pomocy technicznej i finansowej we wdrażaniu Wytycznych i uwzględnienie we właściwy sposób Wytycznych w czasie opracowywania, zatwierdzania i finansowania przedsięwzięć w zakresie rozwoju turystyki mogących powodować konsekwencje dla różnorodności biologicznej, jak również zaleceń raportu z Warsztatów nt. Turystyki i Różnorodności Biologicznej, które odbyły się w Santo Domingo w czerwcu 2001 roku. W tym celu, Konferencja Stron zwraca się do Sekretarza Wykonawczego o przekazanie zatwierdzonych wytycznych agencjom finansowym, regionalnym bankom rozwojowym i inwestorom;

10. *Występuje* do wszystkich Rządów o uwzględnienie niniejszych Wytycznych w czasie opracowywania lub przeglądu swoich strategii i planów rozwoju turystyki, krajowych strategiach i planach działań na rzecz różnorodności biologicznej oraz innych właściwych, związanych z nią strategiach sektorowych, na odpowiednim poziomie, w porozumieniu z zainteresowanymi podmiotami, w tym operatorami turystycznymi i wszystkimi podmiotami działającymi w sektorze turystyki;

11. *Wzywa* do podjęcia dodatkowych wysiłków w celu podniesienia świadomości i szkolenia dotyczącego Wytycznych i ich stosowalności w sektorze turystyki i wśród innych zainteresowanych podmiotów;

12. *Występuje* do Sekretarza Wykonawczego o złożenie sprawozdania z postępu we wdrażaniu i doskonaleniu Wytycznych, w tym opracowywania właściwych narzędzi, Konferencji Stron na jej ósmym spotkaniu.

WYTYCZNE W SPRAWIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I ROZWOJU TURYSTYKI

Międzynarodowe wytyczne dla działań związanych ze zrównoważonym rozwojem turystyki we wrażliwych ekosystemach i siedliskach lądowych, morskich i przybrzeżnych mających istotne znaczenie dla różnorodności biologicznej i obszarów chronionych, w tym bardzo wrażliwych ekosystemach nadrzecznych i górskich

A. Zakres

1. Niniejsze Wytyczne są dobrowolne i stwarzają szereg możliwości dla władz lokalnych, regionalnych i krajowych, społeczności tubylczych i lokalnych oraz innych zainteresowanych podmiotów w zarządzaniu działalnością turystyczną w sposób zrównoważony pod względem ekologicznym, gospodarczym i społecznym. Mogą być elastycznie stosowane w sposób odpowiadający odmiennym okolicznościom oraz krajowym strukturom instytucjonalnym i prawnym.
2. Wytyczne pomogą Stronom Konwencji o różnorodności biologicznej, władzom publicznym i zainteresowanym podmiotom na wszystkich poziomach w stosowaniu postanowień Konwencji do zrównoważonego rozwoju i zarządzania politykami, strategiami, przedsięwzięciami i działaniami w zakresie turystyki. Dadzą wskazówki techniczne twórcom polityki, decydentom i zarządzającym, których kompetencje obejmują turystykę i/lub różnorodność biologiczną, we władzach zarówno krajowych, jak i lokalnych, sektorowi prywatnemu, społecznościom tubylczym i lokalnym¹, organizacjom pozarządowym lub innym organizacjom, dotyczące procesu współpracy z kluczowymi zainteresowanymi podmiotami zaangażowanymi w sprawy turystyki i różnorodności biologicznej.
3. Wytyczne obejmują wszystkie formy turystyki i działalności w jej zakresie. Działalność ta powinna być zgodna z zasadami ochrony i zrównoważonego użytkowania

(q) ¹ Dla celów niniejszych Wytycznych „społeczności tubylcze i lokalne” oznaczają „społeczności tubylcze i lokalne prowadzące tradycyjny tryb życia istotny dla ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej”.

różnorodności biologicznej. Należą do nich, choć nie wyłącznie, konwencjonalna turystyka masowa, ekoturystyka, turystyka o profilu przyrodniczym i kulturowym, turystyka nastawiona na dziedzictwo i tradycję, turystyka rejsowa, turystyka wypoczynkowa i sportowa. Mimo iż Wytyczne skupiają się przede wszystkim na wrażliwych ekosystemach i siedliskach, to są również właściwe dla turystyki oddziaływującej na różnorodność biologiczną we wszystkich obszarach geograficznych i miejscach, do których przyjeżdżają turyści. Wytyczne w sprawie Różnorodności Biologicznej i Rozwoju Turystyki mogą również odegrać kluczową rolę we wprowadzaniu strategii zrównoważonego użytkowania i sprawiedliwości w obrębie i wokół obszarów chronionych. Ponadto, Wytyczne uznają potrzebę współpracy między krajami, z których pochodzą turyści, a tymi, które ich przyjmują, i należy je stosować w celu zrównoważenia interesów lokalnych oraz polityk krajowych, regionalnych i międzynarodowych.

B. Tworzenie polityki, planowanie rozwoju i proces zarządzania

4. Główne elementy uwzględnione w czasie opracowywania niniejszych Wytycznych stanowią:

- (a) ramy zarządzania turystyką i różnorodnością biologiczną;
- (b) proces notyfikacji związany z takimi ramami zarządzania;
- (c) edukacja społeczeństwa, budowanie potencjału i podnoszenie świadomości dotyczącej turystyki i różnorodności biologicznej.

5. Tworzenie polityki, planowanie rozwoju i proces zarządzania muszą być prowadzone z udziałem szerokiego zakresu zainteresowanych podmiotów. Na ogół, proces ten koordynują władze na poziomie krajowym. Proces ten mogą również realizować na niższym poziomie władze lokalne i powinien on zapewnić silne zaangażowanie społeczności tubylczych i lokalnych w całym procesie zarządzania i podejmowania decyzji. Ponadto, zachęca się podmioty odpowiedzialne za inwestycje i działalność turystyczną do podjęcia konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami i ich zaangażowanie, zwłaszcza tych, które odczuwają lub mogą odczuć skutki takich inwestycji i takiej działalności. Proces ten dotyczy zarówno nowych inwestycji turystycznych, jak i aktualnej działalności w jej zakresie.

Institucje

6. Aby zapewnić koordynację między szczeblami podejmowania decyzji w resortach rządowych i agencjach odpowiedzialnych za zarządzanie różnorodnością biologiczną i turystyką oraz agencjach odpowiedzialnych za szerszy zakres rozwoju gospodarczego kraju, należy ustanowić struktury i procedury międzyresortowe i wewnątrzresortowe oraz w obrębie jednostek, jeśli takie jeszcze nie istnieją, mające ukierunkowywać tworzenie i realizację polityki.

7. Istnieje potrzeba poprawy świadomości i wymiany wiedzy między podmiotami odpowiedzialnymi za turystykę i ochronę przyrody a podmiotami odczuwającymi ich skutki na poziomie krajowym, sub-krajowym i lokalnym. Ponadto, krajowe strategie i plany działań dotyczące różnorodności biologicznej powinny uwzględniać zagadnienia turystyki; podobnie, plany dotyczące turystyki powinny w pełni uwzględniać zagadnienia różnorodności biologicznej. Istniejące dokumenty, strategie i plany powinny być spójne albo zmienione lub znowelizowane w tym celu, jeśli jest to właściwe.

8. Należy ustanowić proces konsultacji, zapewniający bieżący i efektywny dialog i dzielenie się informacjami między zainteresowanymi podmiotami, a także rozwiązywanie konfliktów, które mogłyby powstać w związku z turystyką oraz budowanie konsensu. Aby pomóc w tym procesie, należy powołać organ reprezentujący szeroki zakres zainteresowanych podmiotów, w tym resorty rządowe, sektor turystyki, organizacje pozarządowe, społeczności tubylcze i lokalne oraz inne zainteresowane podmioty, w celu zapewnienia ich zaangażowania i pełnego udziału w całym procesie oraz zachęcić je do ustanawiania partnerstw.

9. Rozwiązania instytucjonalne powinny uwzględniać wszechstronne zaangażowanie zainteresowanych podmiotów w procesie zarządzania opisanym w niniejszych Wytycznych.

10. Władze i zarządzający obszarami chronionymi spełniają szczególną rolę w zarządzaniu turystyką i różnorodnością biologiczną. Z tego względu, potrzebne jest wsparcie i środki władz dla zarządzających, m.in. szkolenia umożliwiające im efektywne wykonywanie ich funkcji. Ponadto, konieczne jest ustanowienie i przegląd mechanizmów i zasad

finansowania w celu zapewnienia dostępności wystarczających środków na utrzymanie różnorodności biologicznej i promowanie zrównoważonej turystyki. Instytucje międzynarodowe i agencje rozwojowe powinny być zaangażowane w ten proces, jeśli jest to właściwe.

11. Zrównoważony charakter rozwoju turystyki we wszelkich miejscach, do których przyjeżdżają turyści, wymaga skoordynowanego tworzenia polityki, planowania rozwoju i zarządzania. Tworzenie polityki, planowanie rozwoju i proces zarządzania obejmują następujące elementy:

- (a) informacje bazowe i przegląd;
- (b) wizja i cele ogólne;
- (c) cele szczegółowe;
- (d) przegląd ustawodawstwa i środków kontroli;
- (e) ocena oddziaływań;
- (f) ocena i łagodzenie oddziaływań;
- (g) podejmowanie decyzji;
- (h) realizacja;
- (i) monitoring i sprawozdawczość;
- (j) zarządzanie dostosowawcze.

1. Informacje bazowe

12. Informacje bazowe są niezbędne dla podejmowania opartych na informacjach decyzji we wszystkich sprawach. Minimalne informacje bazowe są niezbędne dla wykonania oceny

oddziaływań i podejmowania decyzji; zaleca się, aby informacje kompilowano zgodnie z podejściem ekosystemowym.

13. W przypadku turystyki i różnorodności biologicznej informacje bazowe powinny zawierać, jeśli jest to właściwe, informacje dotyczące:

(a) aktualnych warunków gospodarczych, społecznych i środowiskowych na poziomie krajowym i lokalnym, w tym aktualnych inwestycji i działalności w zakresie turystyki oraz ich ogólnych oddziaływań pozytywnych i negatywnych oraz inwestycji i działalności w innych sektorach;

(b) struktury i tendencji w sektorze turystyki, polityki turystycznej oraz rynków turystycznych i ich tendencji, na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym, w tym informacje oparte na badaniach rynku, jeśli jest to konieczne;

(c) zasobów i procesów środowiskowych i różnorodności biologicznej, w tym wszelkich szczególnych elementów i obszarów o szczególnym znaczeniu oraz obszarów chronionych; a także informacje identyfikujące zasoby, na których inwestycje mogą być zakazane na względu na ich szczególną wrażliwość oraz dotyczące zasobów identyfikowanych przez istniejące analizy ryzyka;

(d) obszarów wrażliwych kulturowo;

(e) korzyści i kosztów turystyki dla społeczności tubylczych i lokalnych;

(f) informacje o szkodach wyrządzonych w środowisku w przeszłości;

(g) krajowych strategii, planów działań i raportów dotyczących różnorodności biologicznej oraz innych planów i polityk sektorowych istotnych dla rozwoju turystyki i różnorodności biologicznej;

(h) krajowych, sub-krajowych i lokalnych planów zrównoważonego rozwoju.

14. Informacje bazowe powinny być zbierane ze wszystkich źródeł informacji. Kompletność dostępnych informacji bazowych będzie musiała zostać poddana ocenie i, w razie konieczności, mogą być podjęte dalsze badania i gromadzenie informacji w celu wyeliminowania luk, jakie mogą być zidentyfikowane.
15. Wszystkie zainteresowane podmioty mogą wnieść istotne informacje w tym procesie, w tym społeczności tubylcze i lokalne. Z tego względu, istnieje potrzeba budowania potencjału i szkolenia, aby pomóc zainteresowanym podmiotom w dokumentowaniu, dostępie, analizie i interpretacji informacji bazowych.
16. Opracowania i syntezy dostarczonych informacji będzie musiał się podjąć zespół o właściwych kwalifikacjach, korzystający z szeregu rodzajów wiedzy fachowej, w tym wiedzy fachowej w zakresie turystyki i zagadnień różnorodności biologicznej oraz w zakresie wiedzy tradycyjnej i tradycyjnych systemów innowacji.
17. Aby zapewnić uwzględnienie wszystkich istotnych informacji, ich wiarygodność i niezawodność, wszystkie zainteresowane podmioty powinny być zaangażowane w przeglądzie opracowanych dostępnych informacji i w syntezie tych informacji.
18. Informacje bazowe powinny obejmować mapy, systemy informacji geograficznych i inne narzędzia wizualne, w tym już zidentyfikowane systemy strefowania.
19. W procesie gromadzenia i przeglądu informacji bazowych należy w pełni wykorzystać system wymiany informacji w ramach Konwencji o różnorodności biologicznej oraz inne odpowiednie sieci, jak np. Światową Sieć Rezerwatów Biosfery, obszary Dziedzictwa Światowego i obszary z Listy Ramsarskiej.
20. Wymagania wobec informacji specyficznych dla obszaru w przypadku proponowanych inwestycji i działalności z zakresu turystyki są ustalone w procesie notyfikacji, a ich kompilacja powinna być zgodna z podejściem ekosystemowym. Aby umożliwić ocenę oddziaływań i podejmowanie decyzji, podstawowe wymagane informacje powinny objąć:

- (a) *aspekty specyficzne dla danego obszaru:*
- (i) różnego rodzaju ustawodawstwo, uregulowania i plany, które mogą się stosować do danego obszaru, w tym ogólne przeglądy:
 - dd. istniejącego ustawodawstwa na poziomie lokalnym, sub-lokalnym i krajowym;
 - ee. istniejących sposobów użytkowania, zwyczajów i tradycji;
 - ff. istotnych konwencji lub umów regionalnych i międzynarodowych oraz ich statusu, a także umów lub porozumień przygranicznych;
 - (iii) identyfikację różnych zainteresowanych podmiotów zaangażowanych w proponowane przedsięwzięcie lub mogących odczuć jego skutki – w tym zainteresowanych podmiotów z sektora rządowego, pozarządowego i prywatnego (zwłaszcza podmiotów z sektora turystyki) i społeczności tubylczych i lokalnych – łącznie ze szczegółami związanymi z ich udziałem w planowanym przedsięwzięciu i/lub z konsultacjach z nimi w czasie jego projektowania, planowania, realizacji i eksploatacji;
- (b) *aspekty ekologiczne:*
- (i) szczegółowe wskazanie obszarów chronionych i znaczących dla różnorodności biologicznej;
 - (ii) specyfikacje ekosystemów, siedlisk i gatunków;
 - (iii) informacje ilościowe i jakościowe o utracie siedlisk i gatunków (główne przyczyny, tendencje);
 - (iv) indeksację gatunków;

- (v) zidentyfikowane zagrożenia;
 - (vi) istniejące strefy, strefy ekologiczne i istniejące strefy turystyczne w obrębie stref ekologicznych;
 - (vii) strefy wrażliwe ekologicznie i strefy, w których wystąpiły lub najprawdopodobniej będą występować klęski żywiołowe;
- (c) *aspekty inwestycyjne:*
- (i) streszczenie proponowanego przedsięwzięcia, dlaczego i przez kogo jest proponowane, szacunkowe rezultaty i możliwe oddziaływania (oddziaływania na okoliczne tereny i oddziaływania transgraniczne) oraz dane ilościowe i jakościowe dotyczące tych aspektów;
 - (ii) opis etapów inwestycji oraz różnych obiektów i zainteresowanych podmiotów, które mogą być zaangażowane na każdym etapie;
 - (iii) opis aktualnych sposobów użytkowania ziemi, rodzajów infrastruktury, urządzeń i usług turystycznych oraz ich interakcji z proponowaną działalnością.

2. *Wizja i cele ogólne*

Wizja

21. Ogólna wizja zrównoważonego rozwoju turystyki w harmonii z celami ogólnymi i szczegółowymi Konwencji o różnorodności biologicznej i innych związanych z nią konwencji, np. Konwencji o Dziedzictwie Światowym, jest ważna dla efektywnego zarządzania turystyką i różnorodnością biologiczną oraz dla zapewnienia, że przyczyni się ona również do tworzenia dochodów i zmniejszenia ubóstwa oraz ograniczenia zagrożeń dla różnorodności biologicznej. Chociaż wizja opracowana na poziomie lokalnym odzwierciedla lokalne priorytety i warunki, to powinna uwzględniać, jeśli jest to właściwe, krajowe i

regionalne strategie rozwoju turystyki, polityki i plany rozwoju gospodarczego i społecznego oraz zagospodarowania przestrzennego, a także informacje bazowe i ich przegląd. Powinna się opierać na procesie udziału szerokiego zakresu zainteresowanych podmiotów, w tym społeczności tubylczych i lokalnych, które odczuwają lub mogą odczuwać skutki rozwoju turystyki.

Cele ogólne

22. Ustanawia się główne cele w celu maksymalizacji [pozytywnych] korzyści wynikających z turystyki dla różnorodności biologicznej, ekosystemów oraz rozwoju gospodarczego i społecznego, a także zapewniane przez różnorodność biologiczną dla turystyki, przy jednoczesnej minimalizacji negatywnych oddziaływań społecznych i środowiskowych powodowanych przez turystykę; cele te mogą obejmować m.in.:

- (a) utrzymanie struktury i funkcjonowania ekosystemów;
- (b) zrównoważoną turystykę dającą się pogodzić z ochroną i zrównoważonym użytkowaniem różnorodności biologicznej;
- (c) uczciwe i sprawiedliwe dzielenie się korzyściami płynącymi z działalności turystycznej, z naciskiem położonym na szczególne potrzeby zainteresowanych społeczności tubylczych i lokalnych;
- (d) zintegrowanie i powiązanie z innymi planami, inwestycjami lub działalnością na tym samym obszarze;
- (e) informowanie i budowanie potencjału;
- (f) zmniejszenie ubóstwa, przez generowanie wystarczających dochodów i miejsc pracy w celu efektywnego ograniczenia zagrożeń dla różnorodności biologicznej w społecznościach tubylczych i lokalnych;
- (g) ochronę tubylczych środków utrzymania, zasobów i dostępu do tych zasobów;

(h) dywersyfikację działalności gospodarczej poza turystyką w celu zmniejszenia zależności od turystyki;

(i) zapobieganie wszelkim trwałym szkodom wyrządzonym różnorodności biologicznej, ekosystemowi i zasobom przyrodniczym oraz szkodom społecznym i kulturowym, a także usunięcie dotychczasowych szkód, jeśli jest to właściwe;

(j) wspieranie efektywnego udziału i zaangażowania przedstawicieli społeczności tubylczych i lokalnych w rozwoju, prowadzeniu i monitorowaniu działalności turystycznej na ziemiach i wodach tradycyjnie przez zajmowanych;

(k) strefowanie i kontrolę inwestycji i działalności turystycznej, w tym wydawanie pozwoleń oraz ustalanie ogólnego poziomu docelowego i limitów dla skali turystyki, aby zapewnić szereg rodzajów działalności dla grup użytkowników spełniających ogólne wizje i cele;

(l) zapewnienie uprawnień przez udział w podejmowaniu decyzji;

(m) dostęp społeczności tubylczych i lokalnych do infrastruktury, transportu, łączności i ochrony zdrowia przewidzianej dla turystów;

(n) zwiększone bezpieczeństwo społeczności tubylczych i lokalnych;

(o) zwiększoną dumę społeczną;

(p) kontrolę inwestycji i działalności turystycznej, w tym wydawanie pozwoleń i wyraźne wskazanie ograniczeń pod względem skali i rodzaju inwestycji turystycznych.

23. W odniesieniu do dzielenia się korzyściami wynikającymi z turystyki i ochrony różnorodności biologicznej ze społecznościami tubylczymi i lokalnymi, należy zauważyć, że korzyści mogą mieć różną formę, obejmując m.in.: tworzenie miejsc pracy, wspieranie przedsiębiorstw lokalnych, udział w przedsiębiorstwach i przedsięwzięciach turystycznych, edukację, możliwości inwestycji bezpośrednich, związki gospodarcze i korzyści ekologiczne. Należy ustanowić i/lub rozwinąć właściwe mechanizmy, aby zapewnić te korzyści.

24. Wizja i cele ogólne stworzą podstawę dla krajowych strategii lub planów ogólnych dotyczących zrównoważonego rozwoju turystyki w odniesieniu do różnorodności biologicznej. Plany takie powinny uwzględniać postanowienia strategii i planów dotyczących różnorodności biologicznej. Ponadto, strategie i plany dotyczące różnorodności biologicznej powinny uwzględniać zagadnienia turystyki.

25. Na ogół, proces ten będą koordynować władze na poziomie krajowym. Proces ten mogą realizować na niższym szczeblu władze lokalne oraz społeczności na poziomie społeczności. Jeśli określono wizję i cele ogólne dla turystyki i różnorodności biologicznej na poziomie lokalnym i społeczności, to mogą one być uwzględnione przez władze opracowujące wizję i cele ogólne na poziomie krajowym, np. przez warsztaty organizowane na poziomie lokalnym.

3. *Cele szczegółowe*

26. Cele szczegółowe skupiają się na realizacji konkretnych elementów ogólnej wizji i celów ogólnych oraz mogą wskazywać określone rodzaje działań i terminy, w którym będą one wykonane. Cele szczegółowe powinny opierać się na efekcie fizycznym (np. budowie ścieżki dydaktycznej w celu wspomoczenia usług przewodników lokalnych) i proceduralnym (np. ustanowienie operacyjnego systemu zarządzania turystyką i różnorodnością biologiczną). Podobnie, jak w przypadku wizji i celów ogólnych, ważne jest zaangażowanie i konsultowanie wszystkich właściwych zainteresowanych podmiotów, a zwłaszcza przemysłu turystycznego oraz społeczności tubylczych i lokalnych, które odczuwają lub mogą odczuwać skutki rozwoju turystyki, w procesie ustalania celów szczegółowych.

27. Cele szczegółowe mogą mieć charakter konkretny i powinny dotyczyć konkretnych obszarów zidentyfikowanych w wyraźnie wytyczonych strefach, wskazując na rodzaje działalności i infrastruktury, które będą dopuszczalne i powinny być rozwijane. Należy również nakreślić właściwe środki zarządzania oddziaływaniami i rynki, na których mają być one stosowane (przy czym, zgodnie z ustaleniami procesu notyfikacji, większa szczegółowość jest wymagana w przypadku proponowanych inwestycji lub działalności turystycznej w konkretnych miejscach).

28. Rządy mogą również rozważyć:

(a) środki zapewniające, że obszary wyznaczone na poziomie międzynarodowym, np. obszary Konwencji Ramsarskiej, Dziedzictwa Światowego lub Rezerwaty Biosfery, zostaną prawnie uznane we właściwy sposób i zostanie przyznana im pomoc władz na poziomie krajowym;

(b) ustanowienie rezerwatów opartych na koncepcji rezerwatów biosfery i uwzględniających cele szczegółowe zrównoważonego rozwoju, generowanie dochodów i możliwości zatrudnienia dla społeczności tubylczych i lokalnych oraz promowanie właściwego rozwoju produktów;

(c) środki zapewniające, że na poziomie krajowym obszary, takie jak parki narodowe, rezerwaty i morskie obszary ochrony zostaną prawnie uznane we właściwy sposób, będą posiadały plany zarządzania oraz otrzymają niezbędne wsparcie władz;

(d) wzmocnienie sieci obszarów chronionych i zachęcanie do pełnienia przez obszary chronione roli kluczowych miejsc dla dobrych praktyk w zarządzaniu zrównoważoną turystyką i różnorodnością biologiczną, z uwzględnieniem całego zakresu kategorii obszarów chronionych;

(e) zastosowanie narzędzi i środków politycznych i ekonomicznych zachęcających do skierowania części ogólnych dochodów z turystyki na wspieranie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, np. ochrony obszarów chronionych, edukacji, programów badawczych lub rozwoju społeczności lokalnych;

(f) zachęcanie wszystkich zainteresowanych podmiotów oraz sektora prywatnego do aktywnego wspierania ochrony różnorodności biologicznej i zrównoważonego użytkowania jej elementów.

29. Na ogół, proces ten będą koordynować władze na poziomie krajowym. Proces ten mogą realizować na niższym szczeblu władze lokalne oraz społeczności na poziomie społeczności. Jeśli określono cele szczegółowe dla turystyki i różnorodności biologicznej na

poziomie lokalnym i społeczności, to mogą one być uwzględnione przez władze opracowujące cele szczegółowe na poziomie krajowym.

4. *Ustawodawstwo i środki kontroli*

30. Respektowanie istniejącego ustawodawstwa krajowego i właściwych mechanizmów i narzędzi regulacyjnych, takich, jak planowanie przestrzenne, plany zarządzania obszarami chronionymi, oceny oddziaływań na środowisko, przepisy budowlane i standardy zrównoważonej turystyki, ma istotne znaczenie dla efektywnej realizacji wszelkiej ogólnej wizji, celów ogólnych i szczegółowych. Jeśli jest to właściwe, przegląd ustawodawstwa i środków kontrolnych mógłby się odnieść do ustawodawstwa i środków kontrolnych dostępnych dla realizacji ogólnej wizji, celów ogólnych i szczegółowych dla turystyki i różnorodności biologicznej, ich efektywności, w tym egzekwowania, i wszelkich luk, które trzeba wypełnić, np. przez zmianę albo opracowanie dodatkowego ustawodawstwa i środków kontrolnych.

31. Przegląd ustawodawstwa i środków kontrolnych może objąć m.in. ocenę efektywności wszelkich przepisów dotyczących zarządzania zasobami, dostępu do nich i/lub władania nimi przez społeczności, zwłaszcza społeczności tubylcze i lokalne, w odniesieniu do inwestycji lub działalności turystycznej na ziemiach i wodach tradycyjnie przez nie zamieszkiwanych lub użytkowanych; odnoszących się do prawnie ustanowionych praw społeczności tubylczych i lokalnych oraz umożliwiających tym grupom podejmowanie decyzji dotyczących inwestycji i działalności turystycznej, pośród innego rodzaju inwestycji i działalności na tych obszarach.

32. Rozważane ustawodawstwo i środki kontrolne mogłyby obejmować środki na:

(a) efektywne egzekwowania istniejącego prawa, w tym dotyczącego udziału wszystkich zainteresowanych podmiotów;

(b) procedury zatwierdzania i wydawania pozwoleń na inwestycje i działalność turystyczną;

(c) kontrolę planowania, lokalizacji, projektowania i budowy urządzeń i infrastruktury turystycznej;

- (d) zarządzanie turystyką w odniesieniu do różnorodności biologicznej i ekosystemów, w tym obszarów wrażliwych;
- (e) stosowanie ocen oddziaływań na środowisko, w tym oddziaływań skumulowanych i skutków dla różnorodności biologicznej, dla wszystkich proponowanych inwestycji turystycznych, a także jako narzędzia służącego do tworzenia polityk i ustalania ich wpływu;
- (f) ustanawianie krajowych standardów i/lub kryteriów dla turystyki, spójnych z ogólnymi, krajowymi lub regionalnymi planami zrównoważonego rozwoju oraz krajowymi strategiami i planami działań dotyczących różnorodności biologicznej:
 - (i) opracowanie kryteriów jakości środowiska i zagospodarowania przestrzennego w obiektach turystycznych i wokół nich;
 - (ii) opracowanie procedury podejmowania decyzji, obejmującej wytyczne dla zrównoważonego rozwoju pod względem środowiskowym i kulturowym, stosujące się do nowych i istniejących obiektów turystycznych w ramach celów ogólnych i szczegółowych wyznaczonych dla różnych stref obszaru oraz w granicach dopuszczalnych zmian;
- (g) zintegrowane zagospodarowanie przestrzenne;
- (h) zapewnienie wzajemnych powiązań między turystyką i zagadnieniami horyzontalnymi, w tym rozwojem rolnictwa, zarządzaniem strefami przybrzeżnymi, zasobami wodnymi itd.;
- (i) mechanizmy eliminowania wszelkiej niespójności między celami polityki i/lub ustawodawstwem w sposób uwzględniający interesy wszystkich zainteresowanych podmiotów;

(j) stosowanie instrumentów ekonomicznych, w tym zróżnicowanych opłat dla użytkowników, kaucji, podatków lub danin, w zarządzaniu turystyką i różnorodnością biologiczną;

(k) tworzenie środków stymulujących dla rozwoju zrównoważonej turystyki, zgodnie z postanowieniami Konwencji o różnorodności biologicznej i Agendy 21, przez odpowiednie mechanizmy ekonomiczne;

(l) wspieranie dobrowolnych inicjatyw sektora prywatnego, spójnych z niniejszymi Wytycznymi, np. systemów certyfikacji, i tworzenie możliwości przyczynienia się prywatnego sektora turystyki do inicjatyw w zakresie zarządzania przez bezpośrednie dotacje, świadczenia w naturze, a także innych dobrowolnych inicjatyw, spójnych z niniejszymi Wytycznymi i właściwymi politykami;

(m) unikanie inwestycji lub działalności turystycznej poza obszarami wyznaczonymi przez cele szczegółowe;

(n) monitoring, kontrolę i przekazywanie informacji dotyczących działalności związanych z pozyskiwaniem i obrotem zasobami biologicznymi i innymi, związanymi z nimi zasobami kulturowymi znajdującymi się w obrębie obszarów turystycznych.

33. Na ogół, proces ten będą koordynować władze na poziomie krajowym. Ważne jest zaangażowanie i konsultowanie wszystkich zainteresowanych podmiotów, zwłaszcza społeczności tubylczych i lokalnych, które odczuwają lub mogą odczuć skutki rozwoju turystyki, w procesie przeglądu ustawodawstwa i środków kontrolnych, oceniającego ich wystarczalność i efektywność oraz proponującego opracowanie nowego ustawodawstwa i środków kontrolnych, jeśli jest to konieczne..

5. Ocena oddziaływań

34. Ocena oddziaływań zrównoważonego rozwoju turystyki w ekosystemach powinna być oparta na „Wytycznych dla uwzględnienia zagadnień związanych z różnorodnością biologiczną w ustawodawstwie i/lub procedurach dotyczących oceny oddziaływań na środowisko oraz w strategicznej ocenie oddziaływań na środowisko”, opracowanych przez

Konwencję o różnorodności biologicznej i zawartych w aneksie do decyzji VI/7 A (ust. 1-24), oraz na dobrowolnych wytycznych Akwe:Kon w sprawie przeprowadzania ocen oddziaływań kulturowych, środowiskowych i społecznych dla przedsięwzięć planowanych do realizacji w miejscach świętych oraz na ziemiach i wodach tradycyjnie zajmowanych lub użytkowanych przez społeczności tubylcze i lokalne albo mogących na nie oddziaływać (zawartych w części F decyzji VII/6).

35. Na poziomie krajowym Rządy powinny na ogół przeprowadzić ocenę oddziaływań związanych z ogólną wizją, celami ogólnymi i szczegółowymi dla turystyki i różnorodności biologicznej. Ponadto, proces ten może być również przeprowadzony na niższym szczeblu przez władze lokalne oraz przez społeczności tubylcze i lokalne.

36. Podmioty proponujące inwestycje lub działalność w zakresie turystyki powinny ocenić potencjalne oddziaływania ich propozycji i przekazać informacje o nich w procesie notyfikacji.

37. Rządy będą na ogół dokonywać ewaluacji wystarczalności cen oddziaływania złożonych przez podmioty proponujące inwestycje lub działalność w zakresie turystyki. Ewaluacje te będą musiały być dokonane przez zespół o właściwych kwalifikacjach, wykorzystujący pewien zakres wiedzy fachowej, w tym wiedzę fachową w zakresie turystyki i różnorodności biologicznej, a także z udziałem społeczności tubylczych i lokalnych, które odczułyby skutki tych propozycji. Dokumentacja powinna być dostępna dla społeczeństwa.

38. Jeśli przekazane informacje nie są kompletne, lub ocena oddziaływań nie jest wystarczająca, konieczne może być podjęcie dalszych badań w ramach oceny oddziaływań. Inwestor może zostać zobowiązany do przeprowadzenia takich badań lub Rząd może podjąć decyzję o przeprowadzeniu takich badań, albo też może wystąpić do inwestora o środki finansowe na ten cel, jeśli jest to właściwe. Inne zainteresowane podmioty, w tym zarządzający różnorodnością biologiczną oraz społeczności tubylcze i lokalne, które mogą odczuć skutki proponowanej inwestycji, mogą również przedstawić swoje oceny oddziaływań związanych z konkretnymi propozycjami inwestycji lub działalności w zakresie turystyki; uwzględnienie wszelkich takich ocen przez podejmujących decyzje może wymagać przyjęcia przepisów.

39. Zainteresowane społeczności tubylcze i lokalne powinny być zaangażowane w ocenie oddziaływań. Należy uznać ich tradycyjną wiedzę i ją uwzględnić w ocenie oddziaływań danych przedsięwzięć turystycznych wpływających na ich święte miejsca albo ziemie i wody tradycyjnie przez nich zajmowane lub użytkowane.

40. Uwzględniając różne warunki i okoliczności, należy przewidzieć wystarczającą ilość czasu, umożliwiającą wszystkim zainteresowanym podmiotom wzięcie efektywnego udziału w procesie podejmowania decyzji dotyczącej każdego przedsięwzięcia z wykorzystaniem informacji dostarczonych przez ocenę oddziaływań. Informacje te powinny być przedstawione w postaci dostępnej i zrozumiałej dla wszystkich różnych zaangażowanych zainteresowanych podmiotów.

41. Oddziaływania turystyki na środowisko i różnorodność biologiczną mogą obejmować:

(a) użytkowanie ziemi i zasobów w celu zapewnienia noclegów, urządzeń turystycznych i innej infrastruktury, w tym sieci dróg, portów lotniczych i portów morskich;

(b) wydobycie i wykorzystanie materiałów budowlanych (np. wykorzystanie piasku z plaż, wapnia z raf i drewna);

(c) uszkodzenie lub zniszczenie ekosystemów i siedlisk, w tym wylesienie, osuszenie obszarów wodno-błotnych oraz bardziej intensywne lub niezrównoważone użytkowanie ziemi;

(d) zwiększone zagrożenie erozją;

(e) naruszenie spokoju gatunków dzikich, zakłócenie ich normalnych zachowań i potencjalnie negatywny wpływ na ich śmiertelność i zdolność do rozmnażania;

(f) zmiany siedlisk i ekosystemów;

(g) zwiększone zagrożenie pożarowe;

(h) niezrównoważone użycie flory i fauny przez turystów (np. przez zbieranie roślin, lub zakup pamiątek wytworzonych z przyrody dzikiej, zwłaszcza gatunków zagrożonych, jak np. korale i skorupy żółwi; albo przez niezgodne z przepisami polowanie, strzelanie i łowienie ryb);

- (i) zwiększone ryzyko wprowadzenia gatunków obcych;
- (j) duże zapotrzebowanie turystów na wodę;
- (k) pobór wód podziemnych;
- (l) pogorszenie jakości wód (słodkich, przybrzeżnych) i zanieczyszczenie ściekami;
- (m) eutrofizację siedlisk wodnych;
- (n) wprowadzanie patogenów;
- (o) wytwarzanie, zagospodarowanie i unieszkodliwianie ścieków;
- (p) odpady chemiczne, substancje toksyczne i zanieczyszczenia;
- (q) odpady stałe (bytowe, zaśmiecanie)
- (r) skażenie ziemi, wód słodkich i zasobów wód morskich;
- (s) zanieczyszczenia i emisję gazów cieplarnianych, w tym na skutek podróży lotniczych, drogowych, kolejowych lub morskich, na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym;
- (t) hałas.

42. Oddziaływania społeczno-gospodarcze i kulturowe turystyki mogą obejmować:

- (a) napływ osób i degradację społeczną (np. lokalną prostytutkę, narkomanię itd.);
- (b) oddziaływania na dzieci i młodzież;
- (c) wrażliwość na zmiany natężenia przyjazdów turystów, które mogą powodować nagłą utratę dochodów i miejsc pracy w okresach jego spadku;
- (d) oddziaływania na społeczności tubylcze i lokalne oraz wartości kulturowe;
- (e) oddziaływania na zdrowie i integralność systemów kulturowych;
- (f) konflikty międzypokoleniowe i zmiany relacji między płciami;
- (g) naruszenie praktyk tradycyjnych i tradycyjnego trybu życia,
- (h) utratę przez społeczności tubylcze i lokalne dostępu do ich ziemi i zasobów oraz świętych miejsc, mających podstawowe znaczenie dla systemów wiedzy tradycyjnej i tradycyjnego trybu życia.

43. Potencjalne korzyści wynikające z turystyki mogą obejmować:

- (a) tworzenie dochodów na utrzymanie zasobów przyrodniczych obszaru;
- (b) wkład w rozwój gospodarczy i społeczny, np.:
 - (i) finansowanie rozwoju infrastruktury i usług;
 - (ii) tworzenie miejsc pracy;
 - (iii) zapewnienie środków finansowych na rozwój lub utrzymanie zrównoważonych praktyk;
 - (iv) zapewnienie alternatywnych i uzupełniających sposobów uzyskania przez społeczności dochodów z różnorodności biologicznej;

- (v) generowanie dochodów;
- (vi) edukację i uprawnienia;
- (vii) produkt wyjściowy, który może przynieść bezpośrednie korzyści w postaci rozwoju innych związanych z nim produktów na obszarze lub na poziomie regionalnym;
- (viii) zadowolenie turystów i ich doświadczenia zdobyte w miejscu, do którego przyjeżdżają w celach turystycznych.

6. *Zarządzanie i łagodzenie oddziaływań*

44. Zarządzanie oddziaływaniami jest istotne dla uniknięcia lub zminimalizowania wszelkiego negatywnego wpływu na ochronę i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej, jaki mogłyby powodować inwestycje lub działalność turystyczna. Propozycje inwestycji lub działalności turystycznej mogą obejmować propozycje zarządzania oddziaływaniami, natomiast niekoniecznie można je uznać za wystarczające pod względem ograniczania potencjalnych oddziaływań na różnorodność biologiczną. Z tego powodu, wszystkie zainteresowane podmioty, a zwłaszcza Rządy, będą musiały rozważyć różne podejścia do zarządzania oddziaływaniami, które mogą być niezbędne w każdej danej sytuacji. Szczególnie, Rządy muszą zdawać sobie sprawę, że przemysł turystyczny może stworzyć bezpośredni impuls do ochrony wrażliwych ekosystemów przez wspieranie działalności w zakresie zrównoważonej turystyki, opartej na bezpośrednim komercyjnym interesie związanym z utrzymaniem wrażliwego ekosystemu w dobrym stanie.

45. Turystykę powinno się planować i nią zarządzać za pomocą uznanych na poziomie międzynarodowym metodologii planistycznych (np. Spektrum Możliwości Rekreacji i Granic Dopuszczalnych Zmian). We wrażliwych ekosystemach, w oparciu o te metodologie i odpowiednie informacje wyjściowe, turystyka powinna być ograniczona i zakazana tam, gdzie jest to konieczne.

46. Zarządzanie oddziaływaniami może obejmować m.in. przepisy dotyczące lokalizacji inwestycji i działalności turystycznej, w tym podejmowania właściwych rodzajów działalności w różnych wyznaczonych strefach, zróżnicowanie oddziaływań różnych rodzajów turystyki oraz środki kontroli przepływu turystów w miejscach, do których przybywają turyści, wokół nich oraz na kluczowych obszarach, środki promujące właściwe zachowanie turystów w celu zminimalizowania ich oddziaływań oraz ograniczające liczbę odwiedzających i ich oddziaływania w Granicach Dopuszczalnych Zmian na dowolnym obszarze.

47. Zarządzanie oddziaływaniami na ekosystemy transgraniczne i gatunki wędrowne wymaga współpracy regionalnej.

48. Istnieje potrzeba zidentyfikowania podmiotów, które będą odpowiedzialne za realizację zarządzania oddziaływaniami, i zasobów, które będą potrzebne dla zarządzania oddziaływaniami.

49. Zarządzanie oddziaływaniami inwestycji i działalności turystycznej może polegać na przyjęciu i efektywnym wdrażaniu polityk oraz zastosowaniu dobrych praktyk i zdobytych doświadczeń, obejmującym m.in.:

(a) kontrolowanie oddziaływań głównych przepływów turystów, w tym wycieczek, statków wycieczkowych itd., które mogą powodować poważne skutki dla miejsc, do których przybywają, mimo że są one odwiedzane tylko przez krótki okres;

(b) zmniejszenie oddziaływań działalności prowadzonej poza obszarami turystycznymi na przyległe i inne ekosystemy ważne dla turystyki (np. zanieczyszczenia powodowane przez pobliską działalność rolniczą lub przemysł wydobywczy mogą wpływać na obszary, na których ma miejsce rozwój turystyki);

(c) odpowiedzialne użytkowanie zasobów przyrodniczych (np. ziemi, gleby, energii, wody);

(d) zmniejszenie, zminimalizowanie i zapobieganie zanieczyszczeniom i wytwarzaniu odpadów (np. odpadów stałych i płynnych, emisjom do powietrza; transportu);

(e) promowanie projektowania urządzeń o większej efektywności ekologicznej, w których przyjęto podejście czystszej produkcji i zastosowano technologie przyjazne dla środowiska, zwłaszcza w celu zmniejszenia emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych oraz substancji zubażających warstwę ozonową, zgodnie z postanowieniami umów międzynarodowych;

(f) ochronę flory, fauny i ekosystemów;

(g) zapobieganie wprowadzaniu gatunków obcych w wyniku budowy, kształtowania krajobrazu i prowadzenia działalności turystycznej, w tym np. przewozów morskich związanych z turystyką;

(h) ochronę krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;

(i) respektowanie integralności kultur lokalnych i unikanie negatywnego wpływu na struktury społeczne, przy zaangażowaniu i współpracy ze społecznościami tubylczymi i lokalnymi, w tym za pomocą przepisów zapewniających poszanowanie świętych miejsc i zwyczajowych użytkowników tych miejsc oraz zapobiegającym negatywnym oddziaływaniom na nie oraz na ziemię i wody tradycyjnie przez nie zajmowane lub użytkowane, a także na zasoby stanowiące podstawę ich egzystencji;

(j) wykorzystanie lokalnych produktów i umiejętności oraz zapewnienie lokalnych miejsc pracy;

(k) promowanie właściwego zachowania turystów w celu zminimalizowania ich niekorzystnych oddziaływań oraz promowanie pozytywnych efektów przez edukację, interpretację, doradztwo i inne środki podnoszenia świadomości;

(l) dostosowanie strategii i haseł marketingowych do zasad zrównoważonej turystyki;

(m) plany awaryjne do zastosowania w przypadku awarii, nadzwyczajnych sytuacji lub bankructw, jakie mogą wystąpić w czasie budowy i użytkowania urządzeń, stanowiąc

zagrożenie dla środowiska oraz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej;

(n) badania i przegląd zrównoważonego pod względem środowiskowym i kulturowym charakteru aktualnej działalności i inwestycji w zakresie turystyki, a także efektywności stosowania zarządzania oddziaływaniami wobec aktualnej działalności i inwestycji w zakresie turystyki;

(o) środki łagodzenia istniejących oddziaływań oraz odpowiednie finansowanie wspierające te środki. Środki te powinny obejmować opracowanie i stosowanie odszkodowań w przypadku, gdy turystyka spowodowała negatywne skutki środowiskowe, kulturowe i społeczno-gospodarcze, z uwzględnieniem całego szeregu środków wynagradzania strat i odszkodowań.

50. We współpracy z zarządzającymi różnorodnością biologiczną, społecznościami, które odczułyby skutki propozycji, i innymi zainteresowanymi podmiotami, Rządy będą na ogół oceniać potrzebę zarządzania oddziaływaniami, poza wszelkimi środkami zarządzania przedstawionymi w rozważanych propozycjach. Wszystkie zainteresowane podmioty powinny rozumieć wagę takiego zarządzania oddziaływaniami.

51. Przemysł turystyczny może pomóc w promowaniu polityki korporacyjnej dotyczącej zrównoważonej turystyki i różnorodności biologicznej, obejmującej określone cele ogólne, monitoring i regularne, publiczne składaniu raportów z postępu działań.

7. Podejmowanie decyzji

52. Podejmowane będą decyzje zatwierdzające lub nie zatwierdzające m.in.:

- (a) krajowe strategie i plany dotyczące turystyki i różnorodności biologicznej;
- (b) propozycje inwestycji i działalności turystycznej w danych miejscach w odniesieniu do różnorodności biologicznej, które będą składane w procesie notyfikacji;

(c) dostateczność środków zarządzania oddziaływaniami w odniesieniu do przewidywanych oddziaływań inwestycji i działalności turystycznej;

(d) dostateczność i częstotliwość monitoringu i sprawozdawczości.

53. Takie decyzje zostaną ostatecznie podjęte przez Rządy (lub konkretne organy wyznaczone przez Rządy). Jednakże, uznaje się, że efektywne konsultacje z zainteresowanymi społecznościami i grupami oraz ich udział, w tym konkretne informacje pochodzące od zarządzających różnorodnością biologiczną, społeczności tubylczych i lokalnych oraz szeroko pojętego sektora prywatnego, stanowią ważną podstawę procesu podejmowania decyzji i mają krytyczne znaczenie dla zrównoważonego rozwoju. Podmioty podejmujące decyzje powinny uwzględnić zastosowanie procedur udziału szerokiego zakresu zainteresowanych podmiotów jako narzędzia w procesie podejmowania decyzji.

54. Proces podejmowania decyzji powinien być przejrzysty, odpowiedzialny i oparty na zasadzie przezorności. Powinny istnieć prawne mechanizmy notyfikacji i zatwierdzania propozycji inwestycji turystycznych oraz zapewniające spełnienie warunków zatwierdzenia propozycji inwestycji.

55. W przypadku propozycji inwestycji i działalności turystycznej w konkretnych miejscach inwestorzy będą na ogół zobowiązani do przedstawienia informacji określonych w procesie notyfikacji. Powinno to w równym stopniu dotyczyć inwestycji i przedsięwzięć infrastrukturalnych sektora publicznego, jak i do inwestycji sektora prywatnego. Ocena oddziaływań powinna stanowić element każdego procesu podejmowania decyzji.

56. Należy podjąć środki zapewniające pełne i terminowe ujawnienie informacji dotyczących przedsięwzięć zawartych w propozycjach inwestycji turystycznych. Zgodnie z art. 8 (j), proces podejmowania decyzji powinien obejmować znaczące konsultacje ze społecznościami tubylczymi i lokalnymi, które odczułyby skutki projektów przedsięwzięć, aby zapewnić m.in. poszanowanie zwyczajów i tradycyjnej wiedzy, innowacji i praktyk społeczności tubylczych i lokalnych oraz dostateczne finansowanie i pomoc techniczną umożliwiającą ich efektywny udział. Jeśli reżim prawny wymaga uzyskania zgody społeczności tubylczych i lokalnych, opartej na wcześniej przekazanych informacjach, w

odniesieniu do decyzji określonych w ust. 52, należy uzyskać taką zgodę opartą na wcześniej przekazanych informacjach.

57. Decyzje powinny przedstawiać ocenę dostateczności dostępnych informacji, które mogłyby obejmować m.in. informacje bazowe, ocenę oddziaływań oraz informacje dotyczące proponowanej inwestycji lub działalności turystycznej, jej charakteru i wielkości, rodzaju przewidywanej turystyki, a także informacje dotyczące osiedli ludzkich i społeczności, które mogą odczuć ich skutki.

58. W przypadkach, w których w danym czasie nie ma dostatecznych dostępnych informacji kontekstowych i/lub bazowych, lub jeśli nie opracowano w dostatecznym stopniu ogólnej wizji, celów ogólnych i szczegółowych, aby można było podjąć decyzję, jej podjęcie można odłożyć do czasu uzyskania dostatecznych informacji i/lub opracowania ogólnych planów i/lub celów ogólnych.

59. Podjęte decyzje mogą zawierać warunki, na jakich udzielono pozwolenia, w tym warunki dotyczące zarządzania turystyką w celu uniknięcia lub minimalizacji negatywnych oddziaływań na różnorodność biologiczną oraz dotyczące usunięcia skutków działalności turystycznej w chwili jej zaprzestania. Podmioty podejmujące decyzje mogą, jeśli jest to właściwe, wymagać dalszych informacji od inwestora, odłożyć podjęcie decyzji do czasu przeprowadzenia dalszych badań bazowych albo odmówić zgody na propozycję.

8. *Realizacja*

60. Realizacja następuje po decyzji wydającej pozwolenie na daną propozycję, strategię lub plan. Jeśli decyzja nie stwierdza inaczej, inwestor i/lub operator będzie odpowiedzialny za spełnienie warunków, na jakich wydano pozwolenie; a także, w ramach tego procesu, można nałożyć na nich obowiązek powiadomienia wyznaczonego organu rządowego o niespełnieniu warunków pozwolenia, w tym wymogu usunięcia skutków działalności i/lub o wszelkich zmianach okoliczności, w tym nieoczekiwanych warunkach środowiskowych i/lub zagadnieniach związanych z różnorodnością biologiczną (np. wykryciu rzadkiego lub zagrożonego gatunku, którego nie odnotowano w pierwotnej propozycji i ocenie oddziaływań).

61. Wszelkie korekty lub zmiany zatwierdzonego przedsięwzięcia, w tym rozszerzenie i/lub modyfikacje działalności, muszą być zatwierdzone przez wyznaczone organy przed budową.
62. W planach realizacyjnych należy przewidzieć, że społeczności tubylcze i lokalne oraz inne zainteresowane podmioty mogą potrzebować pomocy jako uczestnicy realizacji, a także muszą one zapewnić dostępność wystarczających środków na realizację i efektywnych udział zainteresowanych podmiotów.
63. Należy zapewnić lokalnym zainteresowanym podmiotom możliwość przekazywania na bieżąco życzeń i obaw zarządzającym urządzeniami i działalnością turystyczną. W ramach tego procesu, należy przekazywać do oceny jasne i wystarczające informacje zainteresowanym podmiotom w postaci dostępnej i zrozumiałej dla nich.
64. Należy zapewnić dostępność informacji dotyczących polityk, programów i przedsięwzięć oraz ich realizacji, w tym informacji o istniejących i przyszłych wytycznych, a także przyczynić się do wymiany informacji, np. przez system wymiany informacji Konwencji o różnorodności biologicznej.

9. *Monitoring i sprawozdawczość*

65. Niezbędne jest ustanowienie systemu monitoringu i kontroli dla zarządzania działalnością turystyczną i różnorodnością biologiczną. Niezbędne są długookresowy monitoring i ocena oddziaływań turystyki na różnorodność biologiczną, które będą musiały uwzględniać skalę czasową, w jakiej ujawnią się zmiany ekosystemów. Niektóre efekty pojawiają się szybko, podczas gdy inne mogą przebiegać wolniej. Długookresowy monitoring i ocena stanowią środki wykrywania negatywnych skutków, które może powodować działalność turystyczna i inwestycje turystyczne, dla różnorodności biologicznej, dlatego należy podjąć działania w celu kontrolowania i łagodzenia takich efektów.
66. Monitoring i nadzór w ramach zarządzania turystyką i różnorodnością biologiczną obejmują m.in. następujące główne obszary:

(a) realizację zatwierdzonych inwestycji lub działalności w zakresie turystyki oraz przestrzeganie wszystkich warunków dołączonych do udzielonego pozwolenia, a także podjęcie właściwych działań w przypadkach ich nieprzestrzegania;

(b) oddziaływania działalności turystycznej na różnorodność biologiczną i ekosystemy, zwłaszcza społeczności tubylcze i lokalne;

(c) oddziaływania turystyki na okoliczną ludność, zwłaszcza społeczności tubylcze i lokalne;

(d) ogólne rodzaje działalności turystycznej i ich tendencje, w tym wycieczki, urządzenia turystyczne i przepływy turystów w krajach, z których i do których przybywają, w tym postęp w kierunku zrównoważonej turystyki;

(e) wyraźnie określone cele szczegółowe, działania i poziomy docelowe w zakresie ochrony lub łagodzenia zagrożeń dla różnorodności biologicznej, utrzymanie lub odtworzenie ekosystemów, a także podobne ustalenia dla turystyki;

(f) przestrzeganie i, jeśli jest to konieczne, egzekwowanie warunków dołączonych do każdego pozwolenia. Społeczności i inne zainteresowane podmioty mogą również je monitorować i przekazywać swoje ustalenia wyznaczonym organom rządowym.

67. Należy zobowiązać inwestorów i operatorów urządzeń i działalności turystycznej do składania okresowych raportów wyznaczonym organom i społeczeństwu o przestrzeganiu warunków przyjętych w pozwoleniach oraz stanie różnorodności biologicznej i środowiska w związku z urządzeniami i działalnością turystyczną, za którą są oni odpowiedzialni.

68. Przed rozpoczęciem jakichkolwiek nowych inwestycji lub działalności turystycznej należy wprowadzić wszechstronny system monitoringu i kontroli, stosujący wskaźniki służące do śledzenia sposobu, w jaki łagodzone są zagrożenia dla różnorodności biologicznej ze strony działalności turystycznej, a także uzgodnione, dające się wyrazić ilościowo standardy określające progi dopuszczalnych zmian. Należy je opracować wspólnie ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, w tym społecznościami tubylczymi i lokalnymi.

69. Wskaźniki dotyczące aspektów zarządzania różnorodnością biologiczną i zrównoważoną turystyką, w tym wskaźniki społeczno-gospodarcze i kulturowe, powinny być identyfikowane i monitorowane na poziomie globalnym, krajowym i lokalnym oraz powinny obejmować, choć nie ograniczać się do:

- (a) ochrony różnorodności biologicznej;
- (b) generowania dochodów i miejsc pracy przez turystykę (w długim i krótkim okresie);
- (c) części dochodów z turystyki pozostającej w społeczności lokalnej;
- (d) efektywności procesów zarządzania różnorodnością biologiczną i zrównoważoną turystyką z udziałem szerokiego zakresu zainteresowanych podmiotów;
- (e) efektywności zarządzania oddziaływaniami;
- (f) wkładu turystyki w dobrobyt ludności lokalnej;
- (g) oddziaływania turystów i zadowolenia turystów.

70. Wyniki monitoringu w zasadzie zależą od właściwego zbioru zbieranych danych. Należy opracować wytyczne dla sposobu zbierania danych w sposób umożliwiający ocenę zmian w czasie. Monitoring mógłby być prowadzony zgodnie ze standardową procedurą i formatem oraz opierać się na ramach obejmujących m.in. parametry dotyczące oddziaływań społecznych, gospodarczych, środowiskowych i kulturowych.

71. Monitoring i nadzór nad oddziaływaniami na różnorodność biologiczną powinny obejmować działania podjęte w celu zapewnienia poszanowania zagrożonych gatunków na podstawie właściwych międzynarodowych umów, zapobiegania wprowadzaniu gatunków obcych w wyniku działalności turystycznej, przestrzegania przepisów krajowych dotyczących dostępu do zasobów genetycznych oraz zapobiegania nielegalnemu i niedozwolonemu pozyskiwaniu zasobów genetycznych.

72. W odniesieniu do społeczności tubylczych i lokalnych, monitoring i ewaluacja powinny obejmować opracowanie i stosowanie właściwych narzędzi monitorowania i ewaluacji oddziaływań turystyki na gospodarkę społeczności tubylczych i lokalnych, zwłaszcza na bezpieczeństwo ich żywności i zdrowia, tradycyjną wiedzę, praktyki i zwyczajowe środki egzystencji. Jeśli jest to właściwe, należy rozwijać stosowanie wskaźników i systemów wczesnego ostrzegania, uwzględniając tradycyjną wiedzę, innowacje i praktyki społeczności tubylczych i lokalnych oraz wytyczne opracowane w ramach Konwencji o różnorodności biologicznej w odniesieniu do tradycyjnej wiedzy. Należy również podjąć środki zapewniające społecznościom tubylczym i lokalnym zaangażowanym w turystykę lub odczuwającym jej skutki możliwość brania aktywnego udziału w monitoringu i ewaluacji.

73. Monitoring ogólnych warunków i tendencji zmian środowiska i różnorodności biologicznej oraz tendencji w turystyce i jej oddziaływań mógłby być prowadzony przez Rządy, w tym przez wyznaczone instytucje zarządzające różnorodnością biologiczną. Konieczne może okazać się skorygowanie środków zarządzania, jeśli jest to właściwe, jeśli wykrywane są negatywne oddziaływania na różnorodność biologiczną i ekosystemy. Konieczność i charakter takich korekt będzie wynikać z rezultatów monitoringu; ważne jest to, aby je ustalono w ramach dialogu ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, m.in. inwestorami i/lub operatorami urzędzeń i działalności turystycznej, społecznościami odczuwającymi skutki eksploatacji takich urzędzeń i działalności, a także innymi zainteresowanymi podmiotami. Proces monitoringu musi być przejrzysty i prowadzony z udziałem szerokiego zakresu zainteresowanych podmiotów.

10. Zarządzanie dostosowawcze

74. Podejście ekosystemowe wymaga zarządzania dostosowawczego, aby uwzględnić kompleksowy i dynamiczny charakter ekosystemów oraz brak całkowitej wiedzy lub zrozumienia ich funkcjonowania. Procesy zachodzące w ekosystemach są często nieliniowe, a rezultaty takich procesów często pojawiają się z opóźnieniem. Powoduje to ich nieciągłość, prowadząc do niespodziewanych efektów i niepewności. Zarządzanie musi mieć charakter dostosowawczy, aby być w stanie reagować na przypadki takiej niepewności, i uwzględniać elementy „uczenia się przez działanie” lub informacje pochodzące z badań. Konieczne może

być podjęcie działań, nawet jeśli jeszcze badania naukowe nie ustaliły w pełni niektórych związków przyczynowo-skutkowych.²

75. Procesy występujące w ekosystemach i ich funkcje są kompleksowe i zmienne. Związany z nimi poziom niepewności zwiększają interakcje z konstruktami społecznymi, które należy lepiej zrozumieć. Dlatego zarządzanie ekosystemami musi obejmować proces uczenia się, pomagający w dostosowaniu metodologii i praktyk do sposobu zarządzania i monitorowania tych systemów. Zarządzanie dostosowawcze musi również w pełni uwzględniać podejście oparte na zasadzie przezorności.

76. Programy wykonawcze należy zaprojektować tak, aby można było je dostosować do nieoczekiwanych czynników, zamiast je realizować na podstawie wiary w pewniki.

77. Zarządzanie ekosystemami musi uwzględniać różnorodność czynników społecznych i kulturowych wpływających na użytkowanie i trwałość zasobów przyrodniczych.

78. Podobnie, istnieje potrzeba elastyczności w tworzeniu i realizacji polityki. Długofalowe, sztywne decyzje będą zapewne nieodpowiednie lub nawet szkodliwe. Zarządzanie ekosystemami powinno być postrzegane jako długofalowy eksperyment, który w miarę jego przebiegu jest kształtowany przez swoje wyniki. Takie „uczenie się przez działanie” będzie służyło również jako ważne źródło informacji, umożliwiające zdobycie wiedzy o najlepszym sposobie monitorowania wyników zarządzania i ocenę, czy osiągnęte są przyjęte cele ogólne. Z tego względu wskazane jest stworzenie lub wzmocnienie potencjału Stron do monitoringu. Ponadto, należy opracować dokumentację uczenia się w ramach zarządzania dostosowawczego dla różnych obszarów, aby można było dokonać porównania i wyciągnąć wnioski.

79. Realizacja zarządzania dostosowawczego w odniesieniu do turystyki i różnorodności biologicznej będzie wymagać aktywnej współpracy wszystkich zainteresowanych podmiotów związanych z turystyką, a zwłaszcza podmiotów sektora prywatnego, z instytucjami zarządzającymi różnorodnością biologiczną. Oddziaływania na różnorodność biologiczną w

(r) ² Monitoring obszarów Dziedzictwa Światowego powinien być tak zaprojektowany, aby również uwzględniać kryteria Dziedzictwa Światowego, zgodnie z którymi dany obszar został nominowany. System monitoringu powinien być tak zaprojektowany, aby wnosił swój wkład w system okresowych raportów Dziedzictwa Światowego, mający na celu gromadzenie informacji o stanie ochrony obszaru.

danym miejscu mogą wymagać szybkiego ograniczenia odwiedzin turystów w celu zapobieżenia dalszym szkodom i umożliwienia jej odtworzenia, a także ogólnego zmniejszenia natężenia ruchu turystycznego. W takich przypadkach turyści mogą być kierowani do obszarów mniej wrażliwych. We wszystkich przypadkach utrzymanie równowagi między turystyką i różnorodnością biologiczną będzie wymagać ścisłego współdziałania zarządzających turystyką i zarządzających różnorodnością biologiczną, a także zapewne konieczne będzie ustanowienie właściwych ram dla zarządzania i dialogu.

80. Z tego względu, wspólnie z wszystkimi innymi zainteresowanymi podmiotami, Rządy, w tym wyznaczone instytucje zarządzające różnorodnością biologiczną, będą musiały podjąć działania w celu rozwiązywania wszelkich napotkanych problemów i dążenia we właściwy sposób do uzgodnionych celów ogólnych. Mogą one obejmować zmiany i rozszerzenie warunków zawartych w pierwotnym pozwoleniu oraz będą wymagać udziału inwestora i/lub operatora danych urządzeń i rodzajów działalności turystycznej, społeczności lokalnych oraz konsultacji z nimi.

81. Zarządzanie dostosowawcze może być również realizowane przez wszystkie te podmioty, które mają wpływ na zarządzanie danym obszarem, w tym władze lokalne, społeczności tubylcze i lokalne, sektor prywatny, organizacje pozarządowe i inne.

82. Jeśli jest to konieczne, trzeba będzie dokonać przeglądu i wprowadzić zmiany zarządzania dostosowawczego, z uwzględnieniem zdobytych doświadczeń.

C. Procedura notyfikacji i wymagania informacyjne

83. Propozycje inwestycji i działalności turystycznej w danym miejscu związanym z różnorodnością biologiczną muszą być składane w ramach procedury notyfikacji. Jako taka, procedura ta stanowi ogniwo łączące podmioty proponujące działalność i inwestycję turystyczną z nakreślonymi powyżej elementami procesu zarządzania. Zwłaszcza, procedura notyfikacji nawiązuje konkretnie do elementów procesu zarządzania dotyczących oceny oddziaływań i podejmowania decyzji oraz powinna uwzględniać oddziaływania lokalne, regionalne i krajowe. Podmioty proponujące przedsięwzięcia turystyczne, w tym agencje rządowe, powinny wcześniej przekazać w terminie pełne informacje o proponowanych

inwestycjach wszystkim zainteresowanym podmiotom, które mogą odczuć ich skutki, w tym społecznościom tubylczym i lokalnym.

84. Informacje przekazywane w ramach procedury notyfikacji mogłyby obejmować np.:

(a) informacje o skali i rodzajach proponowanej inwestycji lub działalności turystycznej, w tym streszczenie proponowanego przedsięwzięcia, dlaczego i przez kogo jest proponowane, szacunkowe rezultaty i możliwe oddziaływania, a także opis etapów inwestycji oraz różnych obiektów i zainteresowanych podmiotów, które mogą być zaangażowane na każdym etapie;

(b) analizę rynku dla proponowanej inwestycji lub działalności turystycznej, opartej na warunkach i tendencjach na rynku;

(c) geograficzny opis, wskazujący na strefy o potencjale rekreacyjnym, nakreślający działalność i inwestycję turystyczną oraz podający lokalizację inwestycji lub działalności turystycznej, charakter i wszelkie szczególne cechy otaczającego ją środowiska i różnorodności biologicznej;

(d) charakter i zakres zapotrzebowania na zasoby ludzkie i plany ich zapewnienia;

(e) identyfikację różnych zainteresowanych podmiotów zaangażowanych w proponowane przedsięwzięcie lub mogących odczuć jego skutki – w tym zainteresowanych podmiotów z sektora rządowego, pozarządowego i prywatnego oraz społeczności tubylczych i lokalnych – a także szczegółowe informacje dotyczące ich udziału w proponowanym przedsięwzięciu i/lub konsultacji z nimi w sprawie proponowanego przedsięwzięcia w czasie jego projektowania, planowania, realizacji i eksploatacji;

(f) przewidywane role lokalnych zainteresowanych podmiotów w proponowanej inwestycji;

(g) różne akty prawne i uregulowania, które mogą się stosować do konkretnego terenu, w tym ogólne przeglądy prawa obowiązującego na poziomie lokalnym, sub-krajowym i krajowym, aktualnych sposobów użytkowania i zwyczajów, właściwych konwencji lub

umów regionalnych i międzynarodowych oraz ich statusu, a także transgranicznych umów, porozumień lub ustaleń oraz wszelkich projektów ustawodawstwa;

(h) bliskość terenu do osiedli ludzkich i społeczności, terenów użytkowanych przez ludność tych osiedli i społeczności w ramach zdobywania środków egzystencji i tradycyjnych działań oraz obiektów dziedzictwa, kulturowych i świętych;

(i) wszelką florę, faunę i ekosystemy, które mogłyby odczuć skutki inwestycji lub działalności turystycznej, w tym gatunki kluczowe, rzadkie, zagrożone lub endemiczne;

(j) aspekty ekologiczne terenu lub jego otoczenia, w tym wskazanie wszelkich obszarów chronionych; specyfikacje ekosystemów, siedlisk i gatunków; informacje ilościowe i jakościowe dotyczące utraty siedlisk i gatunków (główne przyczyny, tendencje) oraz indeksację gatunków;

(k) szkolenie i nadzór nad pracownikami wykonującymi inwestycję i działalność turystyczną;

(l) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań poza bezpośrednim obszarem inwestycji lub działalności turystycznej, w tym oddziaływań transgranicznych i wpływu na gatunki wędrowne;

(m) opis aktualnych warunków środowiskowych i społeczno-gospodarczych;

(n) oczekiwane zmiany warunków środowiskowych i społeczno-gospodarczych w wyniku inwestycji lub działalności turystycznej;

(o) proponowane środki zarządzania mające na celu uniknięcie lub zminimalizowanie negatywnych oddziaływań inwestycji lub działalności turystycznej, w tym weryfikację ich funkcjonowania;

(p) proponowane środki łagodzenia, wycofywanie z eksploatacji i odszkodowania w razie wystąpienia problemów związanych z inwestycją lub działalnością turystyczną;

(q) proponowane środki mające na celu maksymalizację lokalnych korzyści wynikających z inwestycji lub działalności turystycznej dla okolicznych osiedli ludzkich i społeczności, różnorodności biologicznej i ekosystemów, które mogą obejmować, ale nie ograniczać się do:

- (i) wykorzystywania lokalnych produktów i umiejętności;
- (ii) zatrudnienia;
- (iii) odtworzenia różnorodności biologicznej i ekosystemów;

(r) istotne informacje dotyczące wszelkich wcześniejszych inwestycji lub działalności turystycznej w regionie oraz informacje o możliwych skumulowanych skutkach;

(s) istotne informacje dotyczące wszelkich wcześniejszych inwestycji lub działalności turystycznej prowadzonej przez podmiot proponujący przedsięwzięcie.

85. Sposoby postępowania, jakie Rządy mogą rozważyć, odnosząc się do notyfikacji propozycji inwestycji turystycznej oraz wniosków o pozwolenie na jej podjęcie, obejmują m.in.:

- (a) pozwolenie bez warunków;
- (b) pozwolenie z warunkami;
- (c) wystąpienie o dodatkowe informacje;
- (d) odłożenie decyzji do czasu wykonania dalszych badań bazowych przez inne agencje;
- (e) odmowę wydania pozwolenia.

D. Edukacja, budowanie potencjału i podnoszenie świadomości

86. Edukacja i kampanie podnoszenia świadomości muszą być skierowane do zarówno sektorów zawodowych, jak i ogółu społeczeństwa, i powinny informować o oddziaływaniach turystyki na różnorodność biologiczną i dobrych praktykach w tej dziedzinie. Sektor prywatny, a zwłaszcza organizatorzy wycieczek, mogliby przekazywać swoim klientom szerszy zakres informacji dotyczących zagadnień turystyki i różnorodności biologicznej, zachęcać ich do ochrony różnorodności biologicznej i dziedzictwa kulturowego oraz unikania negatywnych oddziaływań na nie z poszanowaniem ustawodawstwa krajowego odwiedzanego kraju oraz tradycji społeczności tubylczych i lokalnych tego kraju, a także do wspierania działań zgodnych z niniejszymi Wytocznymi.

87. Kampanie podnoszenia świadomości, wyjaśniające związek między różnorodnością kulturową a różnorodnością biologiczną, będą musiały być dostosowane do różnych odbiorców, zwłaszcza zainteresowanych podmiotów, w tym turystów, inwestorów i organizatorów turystyki.

88. Edukacja i podnoszenie świadomości są konieczne na wszystkich szczeblach władz. Mogłyby temu służyć rozwiązania mające na celu zwiększenie wzajemnego zrozumienia między właściwymi ministerstwami, w tym wypracowanie wspólnego i innowacyjnego podejścia do rozwiązywania problemów związanych z turystyką i środowiskiem.

89. Zarówno w obrębie władz, jak i poza nimi należy również podnieść świadomość, że wrażliwe ekosystemy i siedliska są często zlokalizowane na ziemiach i wodach zajmowanych lub użytkowanych przez społeczności tubylcze i lokalne.

90. Należy zachęcać cały sektor turystyczny i turystów do minimalizowania wszelkich negatywnych oddziaływań i maksymalizowania pozytywnych oddziaływań na różnorodność biologiczną i kultury lokalne, związane z ich wyborem sposobu konsumpcji i zachowaniami, np. przez dobrowolne inicjatywy.

91. Ważne jest również podnoszenie świadomości sektora akademickiego odpowiedzialnego za szkolenie i badania zagadnień interakcji między różnorodnością biologiczną i zrównoważoną turystyką, dotyczącą roli, jaką mogą odegrać w edukacji

społeczeństwa, budowaniu potencjału i podnoszeniu świadomości w odniesieniu do tych zagadnień.

92. Działania w zakresie budowania potencjału powinny zmierzać do rozwoju i wzmocnienia zdolności Rządów i wszystkich zainteresowanych podmiotów do ułatwiania efektywnego wdrażania niniejszych Wytycznych oraz mogą być konieczne na poziomie lokalnym, krajowym, regionalnym i międzynarodowym.

93. Działania w zakresie budowania potencjału mogą być ustalone w ramach procesu zarządzania dostosowawczego i mogą obejmować wzmocnienie zasobów ludzkich i potencjału instytucjonalnego, transfer know-how, budowę odpowiednich obiektów i szkolenie w zakresie zagadnień różnorodności biologicznej i zrównoważonej turystyki oraz w zakresie oceny oddziaływań i technik zarządzania oddziaływaniami.

94. Takie działania powinny, między innymi, zapewnić, że społeczności lokalne będą posiadały niezbędne zdolności do podejmowania decyzji, umiejętności i wiedzę w odniesieniu do przyszłego napływu turystów, a także odpowiedni potencjał i wyszkolenie w zakresie usług turystycznych i ochrony środowiska.

95. Działania w zakresie budowania potencjału powinny obejmować, ale nie ograniczać się do:

(a) budowania potencjału i szkolenia pomagającego wszystkim zainteresowanym podmiotom, w tym Rządom oraz społecznościom tubylczym i lokalnym, w uzyskaniu dostępu do informacji bazowych, ich analizie i interpretacji, w przeprowadzaniu ocen oddziaływań i ewaluacji, zarządzaniu oddziaływaniami, podejmowaniu decyzji, monitoringu i zarządzaniu dostosowawczym.

(b) wprowadzenia lub wzmocnienia mechanizmów oceny oddziaływań z udziałem wszystkich zainteresowanych podmiotów, m.in. pod względem zatwierdzania metody, treści i zakresu oceny oddziaływań;

(c) ustanowienia procedur z udziałem szerokiego zakresu zainteresowanych podmiotów, w tym resortów rządowych, sektora turystycznego, organizacji pozarządowych, społeczności tubylczych i lokalnych oraz innych zainteresowanych podmiotów;

(d) szkolenia specjalistów turystyki w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

96. Należy zachęcać do wymiany informacji i współpracy w zakresie prowadzenia zrównoważonej turystyki przez tworzenie sieci i partnerstw między wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, które odczuwają skutki turystyki lub są w niej zaangażowane, w tym z sektorem prywatnym.